

Evangelische herinneringen aan oude lieden.

<https://hdl.handle.net/1874/351577>

gec.

9

EVANGELISCHE
HERINNERINGEN

AAN

OUDE LIEDEN.

DERDE DRUK.

TE ROTTERDAM,

bij M. WIJT & ZONEN,

Bruggers van het Nederlandsche Zendinggenootschap.

1833.

No. XXX.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

PHYSICS 311

LECTURE 1

LECTURE 2

LECTURE 3

LECTURE 4

LECTURE 5

LECTURE 6

LECTURE 7

LECTURE 8

LECTURE 9

LECTURE 10

LECTURE 11

LECTURE 12

LECTURE 13

LECTURE 14

LECTURE 15

VOORBERIGT.

Gecommitteerden van het Nederlandsche Zendinggenootschap, tot het opstellen, verzamelen en uitgeven van kleine Stukjes, ter bevordering van Evangelische kennis en Godzaligheid, ook bij mingeoefenden; —
namelijk: R. J. VAN DER MEULEN, B. VAN
MARKEN, J. CLARISSE, A. L. M. Phil. en
Theol. Doct. en Prof., A. DE VRIES,
L. EGELING, J. C. VORSTMAN, R. ADRIANI,
Predikanten te Amsterdam, Hoorn, Leyden

en Rotterdam; overeenkomstig hun Ambt en Bediening, dat oogmerk gaarne willende bevorderen, en in uitzigt op des Heeren medewerkenden zegen, bieden het nevensgaande Stukje hunnen Landgenooten aan; erkennende intusschen geene Uitgave voor echt, dan welke door eenen hunner, of door de Drukkers dezes, onderteekend is.

M. Wijt Stonen

*Evangeliesche herinneringen, vooral
aan Oude Lieden.*

Ja! u, oude lieden! wilde ik een vriendelijk en tevens ernstig woord toespreken; ulieden, wier voeten reeds beginnen te wankelen; wier oogen reeds verdronken, wier handen reeds beven, wier krachten verminderen, en die dus dagelijks bij u zelve en in uw eigen ligchaam kunt opmerken en gewaar worden, dat gij naar uw einde spoedt, en dat ge deze aarde niet lang meer zult betreden; ulieden wilde ik gaarne nog eens toespreken, eer gij henen gaat, of het u misschien nog van nut mogt zijn op de groote reis naar de eeuwigheid, die gij haast hebt atgelegd; of het u mogt opwekken, om u, van nu aan of bij voortdoring, te bereiden voor dat gewigtig uur van sterven, dat ons brengen zal naar ons eeuwig huis.

Ik noem dit boekje: *Evangelische herinneringen vooral aan Oude Lieden*. Dit verstaat gij allen misschien niet duideljk genoeg. Voor eenige jaren schreef een verstandig en vroom man een boekje, genaamd: *Evangelische herinneringen aan Kranken*. Eenigen

tijd daarna volgde er een diegelyk, genaamd: *Evangelische herinneringen aan Bedroefden*. Nu wilde ik er een voor ulieden schrijven en dit noem ik *Evangelische herinneringen vooral aan Oude Lieden*. Misschien bemerkt gij hieruit nu reeds, dat *Evangelische herinneringen*, aangename, nuttige, vertroostende herinneringen zijn; want *bedroefde menschen en kranke menschen en oude lieden* zijn doorgaans te beklagen, en hebben boven anderen hulp, raad en troost noodig naar ziel en ligchaam. Zoo is het dan ook: *Evangelische herinneringen* wil zeggen, goede, nuttige, vertroostende en verblijdende herinneringen, die getrokken zijn uit het *Evangelie*, dat wij vinden in onzen bijbel, en waarin gij en ik, ouden en jongen, rijken en armen, gezonden en kranken, kundigen en onkundigen, bekeerde en onbekeerde menschen alle onze wijsheid, besturing, hope en zaligheid zoeken moeten en ook vinden kunnen. Daarom zijn deze *herinneringen* dan ook niet enkel en alleen, maar vooral voor oude menschen; en ik hope, dat ook jongere menschen dezelve zullen lezen en ter harte nemen.

Toen het dan in mijne gedachte kwam om u zulk een nuttig en blijd woord uit het *Evangelie* toe te spreken, stelde ik vooraf mij zelve voor, wat er alzoo meest voor

oude lieden is na te denken; wat oude lieden bijzonder noodig hebben, en wat er voor hen in den bijbel staat. Dit zult gij dan nu in dit boekje vinden kunnen. Het is dus iets van groot belang voor u. Het zijn bovendien dingen, waarop gij vast staat kunt maken; want alles, wat ik u zeggen wilde, zult ge *of* door de geschiedenis van uw leven, *of* door de stem van uw geweten, *of* door het getuigenis van Gods woord en uwen bijbel bevestigd vinden. Ik hope daarom, dat gij aandachtig zult opletten, en onder het lezen of hooren lezen, mij zoo goed zult begrijpen, dat ge in uwe gedachten God zult danken, die mij lust gaf om ulieden dus toe te spreken. Ja eerwaardige grijsaards! het is de liefde tot u en uwe zielen, die mij bestuurt; en ik wil den genadigen God bidden, dat Hij deze opwekkingen en vermaningen zegene aan uwe zielen. Gij kent mij niet, die tot u spreek, en ik ken u niet, die mijne woorden leest of hoort, maar, als mijn goede raad in uwe harten inging, dan zouden wij misschien elkander in den hemel leeren kennen, en dan zoude ik daar God verheerlijken en met u blijde zijn over den tijd, dien ik aan het schrijven van deze bladen mogt besteden.

Ik bemerkte, dat ik u allen niet op dezelfde wijze kan toespreken. Ik ken oude menschen, die ik van tijd tot tijd gaarne ga bezoeken, omdat ik, schoon zelfs niet jong meer, dikwijls wijsheid leere uit hunne vrome ervaring en gesterkt worde door hun geloof en hunne hope. De vreugd en vergenoegdheid staat doorgaans op hun gelaat te lezen; zelden of nooit hoor ik hen klagen, als over zich zelve en hunne dagelijksche afdwalingen van hunnen God; maar hierbij leven zij in de vrolijke verwachting, dat zij welhaast van alle zonden verlost en bij hunnen Heer en Zaligmaker zijn zullen. Dit zijn aangename en nuttige oude lieden; zij verspreiden wijsheid en vergenoeging, vrede en zegen rondom zich. — Maar niet zelden ontmoet ik ook anderen. Och! velen van hen zijn onkundig in alles, behalve in het beroep en werk, waarmede zij gedurende hun leven hun brood gewonnen hebben; zij weten weinig of niets van God en zijn woord, van den Zaligmaker en zijne liefde voor zondaren; of indien de zoodanige ook iets daarvan weten, zij hebben er geen gevoel of besef van; zij klagen veel, maar niet over hunne zonden, want daaraan denken zij niet; zij klagen alleen over de ongemakken en onaangenaamheden van den ouderdom, over de verkeerdheden van anderen; zij zijn veelal gemelijk en ontevreden;

en, schoon zij binnen kort voor Gods regterstoel zullen geroepen worden, denken zij aan geene verandering of bekeering, terwijl zij hunne schuld voor God hoe langer hoe grooter maken.

Er zijn ook nog anderen, die van tijd tot tijd wel aan hunne bekeering denken, soms zelfs met ernst; want, als men het ligchaam zoo duidelijk voelt verzwakken en den bangen dood ziet naderen, wordt het geweten wel eens wakker, en benaauwd; men begint te klagen, te bidden, men vraagt onderwijs en raad; maar helaas! bij al dien schijnbaren ernst blijft het hart gebonden aan de aarde, en het is soms, of oude menschen de wereldsche goederen al liever krijgen, al gretiger vasthouden, naar mate zij er korter gebruik en genot van hebben zullen. Zoo verliest de arme mensch den hemel, omdat hij de aarde niet kan, niet wil loslaten.

Welk een onderscheid tusschen de menschen! Gelijk de Bijbel ons overal in tweeën deelt, in goeden en kwaden, in regtvaardigen en goddeloozen, in tarw en onkruid, zoo deelen zich ook de oude lieden in twee hoofd-soorten, en, hoewel alle vromen niet even goed en alle onvromen niet even slecht zijn, echter blijft dit groote onderscheid, en elk behoort tot één van beiden. Ik wil daarom *eerst* het een en ander opmerken, dat voor den

ouderdom in het algemeen nuttig is. *Dan* zal ik het langst spreken tot zulken onder u, die ongevoelig en onbekeerd nabij de eeuwigheid zijn, want deze hebben de meeste onderrigting noodig; *vervolgens* heb ik dan ook nog eenige goede herinneringen voor ulieden, die nu met Paulus zeggen kunt: *Ik heb den loop geëindigd; ik heb het geloof behouden* (a) en die gevolgelijk de blijde hopen voedt, dat ge binnen kort naar den hemel gaat.

Vooraf een vriendelijk verzoek aan de kinderen, de geburen en bekenden van oude menschen.

Gijlieden kunt en moet mij helpen om dit boekje nuttiger te maken. Vele oude menschen kunnen het niet lezen; zij hebben geen lezen geleerd, of hunne oogen zijn blind geworden; daarom neem ik eerst en vooral mijne toevlugt tot u, die het genoeg hebt, dat ge uwen vader of moeder tot een' hoogen ouderdom behouden mogt, binnen kort hebt gij hen niet meer. Misschien zoude het hun zeer nuttig zijn, als zij die boekje eens hoorden lezen, eer zij sterven, en wie is er nader om hun die liefde en dien dienst te bewijzen dan gij? Dit verzoekt een onbekend leeraar, die u en uwe ouders lief

(a) 2 Tim. IV: 7.

heeft, van u, of laat mij liever zeggen, God vermaant er u toe. Doet het dan gaarne! Ook voor u zelve zoudt gij er groot voordeel van kunnen hebben.

Of, hebt gij uwe ouders niet meer, maar kent gij andere bejaarde menschen in uwe stad, op uw dorp, in uwe buurt of onder uwe bloedverwanten; gaat tot hen en zegt; Ik heb hier een nuttig boekje, dat vooral voor oude lieden is geschreven; willen wij dat zamen lezen?"— Och! wij doen elkander doorgaans weinig goeds, en er gaat zoo menig uur nutteloos verloren! Dit moeten wij beter maken. Welaan! hiertoe hebt gij nu eene goede gelegenheid. En voor u zelve zal die tijd ook niet verloren zijn; terwijl gij dus anderen zoekt te helpen en te stichten, zou Gods genade ook u een' grooten zegen geven kunnen.

I. *De Ouderdom is, op zich zelve beschouwd, eene eer en zegen van God.*

De bijbel zegt: *grijsheid is eene sierlijke kroon; op den weg der gerechtigheid wordt zij gevonden.* (1) Grijsze haren versieren het hoofd van een oud mensch, gelijk een koning door zijne koningskroon versierd wordt. God geeft deze eer van ouderdom

(1) Spreuk. XVI: 31.

en grijsheid aan de genen, die Hem dienen. Inderdaad: de ouderdom van een braaf, vroom mensch maakt hem dubbel eerwaardig en achtbaar bij anderen. Als wij een oud man of oude vrouw ontmoeten, denken wij: dat is een mensch, die veel heeft kunnen zien en hooren, die veel kunnen opmerken en leeren op deze wereld; dat is een mensch, die een toonbeeld is van Gods liefde en lankmoedigheid, van zijne trouwe bewaring en zorg. Dit zult gij, oude lieden! terstond gevoelen, als gij opmerkt, hoe broos en vergankelijk het menschelijk leven is; hoe ontelbaar vele ziekten en toevallen ons ligchaam kunnen aantasten en al vroeg naar het graf brengen; hoe vele gevaren ons dagelijks kunnen treffen, waarvoor wij ons niet weten te bewaren, en hoe dikwijls wij ons zelve in gevaar bragten door onvoorzigtigheid, door onmatigheid en andere zonden. Gij herinnert u waarschijnlijk nog wel zulke tijden en omstandigheden uit uw verloopenen leven, dat gij nabij uw einde scheent te zijn; maar Gods hand behoedde en redde uw leven. Hoe velen van uwe bekenden, burenen, vrienden en bloedverwanten, met welke gij te gelijk nog jong waart, zijn al heengegaan; misschien kent gij nauwelijks éénen meer van alle de medegezellen uwer jeugd: en gij leeft nog, omdat de God

van uw leven wilde, dat gij nog niet sterven zoudt. Is dit niet een' grooten zegen van zijne goede hand?

En deze zegen wordt nog veel grooter, als gij bedenkt, waarom en waartoe Hij u hier spaarde. Paulus noemt onzen levenstijd *eenen welaangenamen tijd, een dag van zaligheid* (1) omdat het een tijd is, waarin de liefderijke God ons zijne genade laat verkondigen, waarin Hij ons roept tot bekeering en ons belooft, dat Hij ons wil hooren en helpen. Aan dezen kostelijken levenstijd heeft Gods lankmoedigheid over u eene dubbele lengte gegeven; Hij heeft u nu al *zeventig* jaren op de school gelaten, waar ge kunt leeren wijs worden tot uwe zaligheid.

II. *Echter heeft de ouderdom ook zijne lasten en ongemakken.*

De oogen kunnen doorgaans niet goed meer zien; de ooren niet zoo gemakkelijk meer hooren, de ramen en handen zijn te stram en te stijf om te werken; de lendenen en beenen moeten dikwijls met een stok worden ondersteund om het ligchaam te dragen; gij gevoelt van tijd tot tijd zwakheden en ongemakken, waardoor gij meer en meer van de hulp van anderen moet afhangen; gij wordt van week tot week ongeschikter voor de be-

(1) 2 Kor. VI: 1, 2.

zigheden en genoegens van dit leven; gij slaapt niet meer zoo gerust als in vroegere jaren. Zoo blijft u hier op aarde, hoe langer hoe minder te hopen over; de vrienden uwer jeugd zijn reeds henen gegaan, en anderen kunt gij niet gemakkelijk vinden; zoo zit ge dikwijls eenzaam, hulpbehoevend neder. Wat al onaangenaamheid en ongemak? Maar dat neemt den zegen van een lang leven niet weg; integendeel, deze zelfde ongemakken heeft Gods wijsheid en liefde aan den ouderdom verbonden, om u in uw eigen ligchaam en gevoel, dagelijks te waarschuwen, dat ge niet lang meer zult leven, en dat gij u ieder uur bereid moet houden. Hij trekt u uit den gezelligen omgang met uwe medemenschen, omdat het stiller leven voor oude lieden dubbel heilzaam is. Hij geeft u slapeloze nachten, opdat gij in de donkere eenzaamheid te meer aan Hem en aan uwe nabij zijnde verschijning voor zijn gerigt, zoudt denken; dat gij uw verloopene leven, zooveel gij kunt, u zoudt in gedachten brengen en bedenken, wie die groote en goede God is, die zoo langen tijd voor u gezorgd heeft, en wie gij zijt en hoe gij u gedragen hebt voor Hem. O! dit kan zoo nuttig zijn; want:

III. *De ouderdom maakt eene groote rekening en eene zware schuld.*

Gij weet wel wat eene groote en zware rekening is? Het is een rekening, die ons opgeeft wat wij, sedert lang, van tijd tot tijd hebben ontvangen, wat wij daarvoor schuldig zijn en nu moeten verantwoorden. Zoo maakt de ouderdom eene groote en zware rekening, want als gijlieden, die nu al zoo vele jaren geleefd hebt, eens nadenkt, wat ge van uwen Schepper en Weldoener hebt ontvangen voor ziel en ligchaam van uwe jeugd af, dan is dit waarlijk niet te tellen; het is eene verbazende som van allerlei zegeningen. Zal ik er u eenige optellen, die gij en ik ons duidelijk kunnen herinneren? De goeddoende God gaf ons ouders, die ons lief hadden en van onze kindschheid af voor ons zorgden. Hij beschikte ons spijs en drank en kleederen in minder of ruimer maat. Hij versterkte ons duizendmaal door een gerusten slaap om met nieuwe krachten ons werk te doen. Hij bewaarde ons ook in de losse jeugd voor vele gevaren, waaraan wij soms door onze eigene onvoorzigtigheid en baldadigheid bloot stonden. Hij gaf ons ieder zijn beroep en werk, waarin wij door naarstigheid en trouw ons brood vinden, en ons huisgezin onderhouden konden. Of, schonk Zijne goedheid ons ook niet eene echtgenoot en

waarschijnlijk ook kinderen, van welke wij vele hulp en liefde ontvangen mogten? Het is zoo: het was alles geen zoet, wat wij proefden; wij hadden ook onze droefenissen en bekommeringen, onze ziekten en smarten, misschien wel vele en zware; maar was ook die moeite zelve geene Goddelijke weldadigheid, die ons daardoor wilde in toom houden, opdat wij niet zouden weghollen? Heeft Hij ons niet menigmaal weder uit die moeite uitgeholpen? En bedenkt bij dit alles nu nog, wat Hij gedaan heeft aan onze zielen! Wij zijn geboren uit christen ouders, in een land, waar de weg der zaligheid naar Gods woord duidelijk en zuiver wordt verkondigd. Wij zijn gedoopt en hebben aan ons voorhoofd een teeken ontvangen, dat Gods genade ons, onreine zondaren, wilde aannemen en reinigen. Ook gaf zijne liefde ons scholen en meesters, waar wij leerden lezen en schrijven, en onderwezen werden in andere nuttige kennis. Wat meer is: Hij schonk ons vele gelegenheden om onderrigt te ontvangen in de allerbeste en zaligste wijsheid, in de kennis van den dierbaren Zaligmaker en den weg ter onzer bekeering en eeuwige behoudenis. Wie weet, hoe dikwijls die liefderijke God ons heeft toegesproken door eenen trouwen leeraar, of andere verstandige en vrome menschen, die ons vermaanden en opwekten?

Wie weet, hoe dikwijls Hij ons heeft bestraft en heeft gewaarschuwd door de stem van ons geweten?

Maar, hoe zou iemand onzer kunnen optellen *alle* de weldadigheden, die hij van zijne kindschheid af, tot nu toe heeft ontvangen van dien God en Leidsman zijns levens? Ik heb u maar een gedeelte opgenoemd. Denkt zelve eens na! Gij zult er nog vele andere en groote zegeningen kunnen bijvoegen. Gij zult met den vromen man moeten bekennen: *O God! gij hebt mij geleerd van mijne jeugd aan, en tot nog toe verkondig ik uwe wonderen!* (1)

En alle die ontvangene weldaden maken nu eene groote rekening en eene zware schuld, waarvan wij verantwoording moeten doen. En bij *Wien?* Bij den hoogen en heiligen God, die naauwkeurig, tot het minste toe, alles weet, wat Hij aan ons gedaan en gegeven heeft. En wat zullen wij nu den Heere vergelden? Wij moesten ieder dag en week, van onze kindsheid af, Hem alle de liefde en eerbied van onze harten, de dankbare gehoorzaamheid van ons geheele leven geschonken hebben. Maar ach! de beste mensch, die er leeft, heeft niet ten halve voldaan, wat hij aan zijnen Goddelijken Weldoener schuldig was, en

(1) Psalm LXXI: 17.

hoe zal dat dan wel gesteld zijn met ons? O! er staat eene groote schuld open, waarvoor wij beangst moeten zijn, en zeggen: ik kan dezelve nooit voldoen, — *Wat zal ik den Heer vergelden? Alle Zijne weldaden zijn op mij!* (1)

IV. *Evenwel hebben vele menschen, schoon nu reeds hoog bejaard, nog nooit met ernst aan die groote schuld gedacht.*

Waarlijk! wij moeten bedroefd en verbaasd staan over ons zelve, als wij opmerken, hoe onbedachtzaam en ligtzinnig wij veelal handelen met onze ontsterfelijke zielen. Dezelfde mensch, die geen rust zou hebben wanneer hij aan zijne naasten zijne schuld niet kon voldoen, uit vrees, dat al zijn goed verkocht, en hij arm uit zijn huis gezet zou worden, die zelfde mensch bekommert zich niet het minste over de vreesselijke en onbetaalbare schuld, die hij heeft bij den regtvaardigen God, *die te rein van oogen is, dan dat Hij het kwade ongestraft zoude aanschouwen, en die den schuldigen geenzins onschuldig houdt.* (2)

En nog veel aandoenlijker is dit, wanneer men ook *oude menschen* ziet voortleven in zulk eene jammerlijke zorgeloos-

(1) Psalm CXVI: 12.

(2) Hab. I: 13a. Rom. II: 4—6.

heid. De jeugd is ijdel en dartel; zij be-
looft zich nog vele jaren levens, en maakt
zichzelve wijs, dat zij in vervolg van tijd
nog wel eens ernstiger en vromer worden
zal; dit is reeds een gevaarlijk zelfbedrog.
Maar als nu de jonge jaren reeds lang voorbij
zijn, als de jongeling, door Gods ver-
draagzaamheid over hem, een man, als de
man een grijsaard is geworden, als de dood
nu voor de deur staat, en iederen dag dreigt
aan te kloppen, om den ouden zondaar op
te roepen; en hij blijft dan nog zonder
nadenken, zonder zorg, o! dat is ver-
schrikkelijk! Binnen weinige maanden, mis-
schien binnen weinige dagen, staat hij voor
den alwetenden en heiligen God; hoe zal
hij zich verantwoorden? Wat zal hij tot
zijne versooning inbrengen? Boven bon-
derd anderen gaf de Goddelijke liefde hem
tijd om tot inkeer te komen, maar hij
wilde niet; hij leefde alleen om zijne schuld
hoe langer hoe grooter te maken. Schrik-
kelijke waarheid! hoe ouder de mensch
werd, dies te slechter is hij geworden.
Zijt gij dan, die dit op u zelven moet toe-
passen, niet allerschandelijkst gezonken? Zijt
gij niet hoogst ongelukkig?

V. *O! het is eene groote schande en een jammerlijk ongeluk, oud, en dan nog onbekeerd en ver van God te zijn.*

Of is het geene *schande*, ondankbaar te zijn? Ondankbaar tegen God? Oude lieden! gij hebt nu reeds zoo lang geleefd, gij zijt bewaard boven de gezellen uwer jeugd, gij hebt ontelbare weldaden ontvangen, gij hebt vele getrouwe vermaningen gehoord, of althans kunnen hooren, maar gij hebt dit alles veracht en misbruikt, gij hebt geleefd alleen om uwen kost te winnen, om te eten, te drinken te slapen, uw geslacht voor te planten, uw genoegen te zoeken; dus deed gij niet veel meer dan een paard of ezel; en gij zijt toch zoo veel meer dan die redelooze dieren! Gij! een mensch, geschapen met redelijk verstand, opdat gij uwen goeden en grooten Schepper zoudt kennen en liefhebben, maar gij hebt Hem vergeten, gij zijt Hem ongehoorzaam geweest zeventig jaren lang! Is dit geene *schande*? Is dit geene lage en verfoeijelijke ondankbaarheid? Hoort eens wat God zelfs zegt van zulke menschen: *Een os kent zijnen bezitter, en een ezel de krib van zijnen heer, maar dit volk heeft geene kennis, het verstaat niet.* (1)

(1) Jes. 1: 3.

En zulk een leven is niet alleen groote schande, maar het is ook groote zonde, die de zwaarste straf verdient, en gij zijt nu in uwen ouden dag daardoor *allerongelukkigst*. Gods goedertierenheid gaf u dit lange leven als een zegen; maar, arme mensch! gij hebt dit voor u in een vloek verandert; tel eens hoe vele jaren gij hebt geleefd, hoe vele dagen er zijn in ieder jaar; en hoe vele zonden gij deedt iederen dag? Dit maakte een getal van duizend, van honderd duizend overtredingen, die geheel voor uwe rekening liggen. Gij zult wel de meeste van die zonden vergeten zijn, maar zij staan al te zamen aangeteekend bij God. En voor iedere zonde verdienen wij straf, want Hij is heilig en regtvaardig, en wij allen moeten geopenbaard worden voor den registerstoel van Christus, opdat een ieder wegdrage, hetgene door het ligchaam (geschiedt), naar dat hij gedaan heeft, het zij goed het zij kwaad. (1)

En al die zonde is in oude menschen nog minder te verschoonen, omdat zij zoo dikwijls gewaarschuwd werden, en boven anderen zoo veel meer tijd hadden, om tot nadenken en bekeering te komen. Zijt gij dan niet *allerongelukkigst*? Oud en afgeleefd, en dan nog ver van God en zijne gunst! Oud en afgeleefd, en dan nog geheel onbereid om de eeuwigheid in te gaan!

(1) 2 Kor. 5. vs. 10.

VI. *Bovendien is het voor oude lieden dubbel moeilijk, om nu nog tot verandering en bekeering te komen.*

Het is voor ieder mensch eene moeilijke zaak om zijn hart en zin opregt naar God te wenden, want onze natuur is diep verdorven; wij hangen vast aan de aardsche dingen; wij zijn zeer gezet op onze zondige lusten en genoegens; wij hebben geen behagen in de kennis van den waarachtigen God en den eenigen Zaligmaker; hier komt nog bij, dat wij dagelijks vele slechte, en weinig goede voorbeelden rondom ons hebben. Dit alles maakt, dat de opregte en bestendige bekeering eene moeilijke zaak is voor den mensch. Daarom ook zegt de Heer Jezus: *Gaat in door de enge poort, want wijd is de poort en breed is de weg, die tot het verderf leidt, en velen zijn er, die door dezelve ingaan! Want de poort is eng, en de weg is naauw die tot het leven leidt, en weinigen zijn er, die denzelven vinden.* (1)

Nog moeilijker is het voor u, oude menschen! die nog nooit met ernst hebt gedacht aan de behoudenis van uwe ziel. Dubbel moeilijk is uwe bekeering, want *de zonden zijn bij oude lieden zeer diep geworteld.* Men heeft dan van de kindschheid af naar eigen

(1) Matth. VII : 13, 14.

zin geleefd; men is door de langheid van tijd vastgehecht aan zijne verkeerdheden en slechte gewoonten, men kan er zich dus niet gemakkelijk van losmaken, en dikwijls heeft men daartoe ook geen lust. *Ook worden oude menschen hoe langer zoo meer onvatbaar. De edele vermogens der ziel, waarmede men in vroegere jaren zoo veel goeds leeren kan, verzwakken en verstompen; daardoor kan men nu de dingen niet zoo spoedig begrijpen, en niet zoo gemakkelijk in het geheugen bewaren; het gezigt en het gehoor is soms zoo zeer verminderd, dat men den kostelijken bijbel niet meer kan lezen of hooren lezen, en ook van den openbaren godsdienst weinig nut kan hebben. Hierdoor is er in den ouderdom dikwijls ook weinig lust om nog wat goeds te leeren. Men bemerkt hoe moeilijk en langzaam dat gaat, en geeft daardoor al ras den moed verloren. Ook wordt menigeen zoo zeer geplaagd en belemmerd door de ongemakken van een afgeleefd ligchaam, dat bijna aan niets anders met ernst denken kan. Wat dunkt u? Is het dan voor een oud mensch niet dubbel moeilijk om nu nog tot ware bekeering te komen? Daarom zegt God in zijn woord tot ons: *Gedenk aan uwen Schepper in de dagen uwer jongelingschap, eer de kwade dagen komen, en de jaren naderen, van welke gij zeggen zult: ik heb geen**

lust in dezelve. (1) En bedenkt bij dit alles, hoe weinig tijds u voor dit moeilijk en gewichtig werk uwer bekeering overschiet. Gij zijt nabij het graf, nabij Gods oordeel! Hoe weinige jaren nog? Misschien zijn u nog maar weinige maanden over. En dit werk onzer bekeering is zoo gewichtig; het kost zoo vele oefening en inspanning; het is niet zoo spoedig afgedaan. Vraagt het aan bejaarde menschen, die reeds in hunne vroege jeugd begonnen God te zoeken en te dienen: zij zullen u uit éénen mond antwoorden, dat men zonder dagelijks waken, bidden en strijden, stilstaat, en zelfs achterwaarts gaat op den goeden weg. Demeesten hunner zullen met schaamte belijden, dat zij nog niet meer dan de eerste beginselen van ware godsdienstigheid en vroomheid geleerd hebben. Hoe zult gij het dan maken? Gij die oud geworden zijt in zonde en zorgeloosheid, en nu nog maar weinig tijds over hebt? Waarlijk, het moet voor u wel zeer moeilijk zijn, nu nog bekeerd en behouden te worden.

Wat zegt gijlieden die dit leest of hoort? Treft het u niet? Bekommert het u niet? Of kunt gij ook deze waarschuwing, die de Goddelijke liefde u aan de poort der eeuwigheid laat toekomen, van u werpen? Ongelukkig verhard mensch! wat is er dan meer

(1) Pred. XII: 1.

aan u te doen? Moet gij dan niet in uwe zonden sterven en verloren gaan? Maar ik hope; althans van sommige uwer, wat beters. Ik bid den genadigen God, dat deze trouwe herinnering en opwekking nog den een' en anderen ouden mensch treffen zal. En als dezelve u treft, dan zult gij ten hoogste verlegen, beklemd en bedroefd worden, en waarlijk niet zonder reden: want uwe schuld is groot en zwaar, en uwe toestand allerbeklagelijkst.

Maar denk echter niet, bedroefde en beschaamde zondaar! dat uwe toestand onherstelbaar zou zijn; denkt niet dat gij nu volstrekt alle hope op bekeering en zaligheid zoudt moeten opgeven.

VII. *Hoe moeilijk het ook moge zijn voor oude menschen, om nu nog bekeerd en zalig te worden, het is echter niet onmogelijk.*

Indien de wegdwalende zondaar zichzelven alleen in eigene kracht, op den goeden weg moet brengen en bewaren, zoude hij alle hope moeten opgeven, maar dit is het werk van Gods almachtige genade. Geen mensch zou zich ook in waarheid naar God wenden, indien niet God zelf ons hart tot zich trok. Ons hart, zeide ik, want het is niet alleen ons uitwendig gedrag, maar eerst en vooral ons hart, dat veranderd en vernieuwd moet

worden! Dit doet de genadige God, als Hij door zijnen Heiligen Geest ons geweten regt wakker maakt, als Hij ons bepaalt bij onszelven, en bij de schande en ellende der zonde, waarin wij gezonken liggen, als Hij ons leert beseffen, wat straf en jammer de verharde zondaar heeft te wachten. Maar dit alleen zoude ons nog niet helpen, dit zoude ons veeleer wanhopend doen wegvlugten voor den Alwetenden en Regtvaardigen, dan dat wij tot Hem zouden wederkeeren. Daarom wil Hij ons ook bepalen bij Zijne groote en onbegrijpelijke barmhartigheid, waardoor Hij Zijn eigen geliefde Zoon overgaf in den dood voor zulke onwaardige, verlorene, strafschuldige zondaren tot eene verzoening van onze zonden, *opdat een ieder*, die met schuldbelijdenis nederbukt voor dien barmhartigen God en Vader, en in dien Zaligmaker zijne behoudenis zoekt, *niet verloren ga, maar het eeuwige leven hebbe.* (1) Daarom roept het evangelie ons toe: *Werkt uws zelfs zaligheid uit met vreeze en beven, met alle bedachtzaamheid en heilige zorgvuldigheid, want het is God die in u werkt, beide, het willen en het volbrengen naar zijn welbehagen.* (2) O! hoe gelukkig is de mensch, die zulke Goddelijke opwekkingen en aansporingen nog gewaar wordt in zijn hart! —

(1) Joan. 3: vs. 16.

(2) Philipp. 2: vs. 12, 13.

Hebt gij, oude menschen! deze stem van God ook wel niet eens gehoord in uw binnenste? Misschien wel in uwe vroegere levensjaren. En komt die stem niet nu nog op dit oogenblik, daar gij dit hoort of leest, tot u? Maar gij hebt niet geluisterd! O hoe roekeloos, hoe ondankbaar, hoe slecht hebt gij dus gehandeld! En evenwel is het nog niet te laat. Zoo waar als gij leeft, gij kunt nog veranderd en bekeerd worden: gij kunt nog vergeving ontvangen van alle uwe zonden, en in den hemel komen. — Ik durf nog sterker spreken:

VIII. *Oude lieden mogen, zoo wel als jongere, denken en hopen, dat de genadige God hen zeker zal aannemen, als zij zich nu nog in opregtheid tot Hem wenden.*

Waarom heeft God u al zeventig jaren, en mogelijk nog langer, gespaard, daar gij zoo velen uwer tijdgenooten zaagt henen gaan naar de eeuwigheid? Gij zijt niet in het leven gebleven, omdat gij beter waart dan zij, of omdat de onafhankelijke God u noodig had, maar door Zijne lankmoedigheid en genade over u, zijt gij gespaard, opdat gij te langer tijd zoudt hebben om te bedenken, wat tot behoudenis uwer zielen dient. Zoo mag en moet dan uwe ouderdom

u een sprekend bewijs zijn, dat die lankmoedige God geen lust heeft in uw verderf, maar daarin, dat gij u bekeert. — Wat zoudt gij denken van eenen hovenier, die een' ouden boom, welke geene vruchten wilde dragen, echter jaren achtereen staan liet in zijnen hof, terwijl hij gedurig andere boomen, hier en daar in den hof staande, uit roeide? Zoudt gij niet zeggen: deze hovenier moet dien ouden boom wel bijzonder liefhebben: hij hoopt zeker, dat die boom toch nog eens vrucht zal geven. Zoo heeft God ook u lief; daarom verlengde Hij uwe dagen; daarom laat Hij u, ook op dezen oogenblik, nog vermanen en opwekken. —

Ik wil u eene *gelijkenis* verhalen, welke de Heer Jezus, toen Hij hier op aarde was, aan de menschen voorstelde, en waarin Hij hun leerde de onafhankelijke goedertierenheid van God, die ons, niet naar mindere of meerdere verdiensten, maar uit vrije barmhartigheid aanneemt, als wij Hem en Zijne dienst, hoe vroeg of laat dan ook, in waarheid kiezen. Het is *de gelijkenis van de arbeiders in den wijngaard*. (1)

„Een heer, die vele goederen had, ging eens in den vroegen morgen uit om arbeiders te zoeken en te huren, die moesten werken in zijnen wijnberg. Hij vond er eenigen

(1) Matth. 20: vs. 1, enz.

die zich bij hem verhuurden, onder beding dat zij eenen zilveren penning tot dagloon ontvangen zouden. Maar de heer des wijnbergs verlangde nog meer arbeiders, daarom ging hij des morgens ten negen ure nogmaals uit, en zag eenige mannen ledig staan op den weg, hij zeide tot hen: komt, gaat gijlieden arbeiden in mijnen berg, ik zal u een behoorlijk dagloon geven. Deze menschen, wel te vreden met die belofte, gingen heen en arbeidden. Maar nog had de heer geene arbeiders te veel: toen hij dan midden op den dag, en zelfs nog later, anderen ontmoetede, die almede ledig langs den weg liepen, sprak hij ook dezen aan, en maakte met hen dezelfde afspraak: gaat werken in mijnen wijnberg, zeide hij, gij zult u over mijn loon niet beklagen! Nu begon de avond reeds te komen; het was nog maar een enkele uur voor zonnen-ondergang, daar vind de Heer van den wijnberg al weder zulke ledigloopers, en zegt tot hen: hoe staat gij daar den geheelen dag dus ledig? Zij antwoorden hem: wij hebben geen werk; niemand heeft ons gehoord. Komt, zegt hij nu tot hen, gaat ook gij, al is het reeds laat, nu nog naar mijnen wijnberg, ik zal uwen arbeid, hoe lang of kort die dan ook zijn moge, niet onbeloond laten. Deze menschen ware daarover blijde en weltevreden.

Zij spoedden zich voort, en arbeidden nog het laatste uurtje van den dag mede in den wijngaard. Nu is de dag ten einde; er zal afrekening geschieden en ieder der arbeiders zal zijn loon ontvangen. De heer des wijnbergs laat daarom zijn rentmeester, die het opzigt had over alle zijne goederen, bij zich komen en onderrigt hem, hoe het zich met de onderscheidene arbeiders had toegedragen, en wat hij aan ieder moest betalen. Roept ze alle bij u, begin met degenen, die het laatst in mijn werk zijn gekomen, en ga voort tot den eersten toe, die zich voor den geheelen dag verhuurd hebben, maar gij moet aan ieder zonder onderscheid, het volle daggeld geven. De rentmeester doet, gelijk zijn heer hem bevolen had, en geeft dus aan degenen, die maar een enkel uur, of weinige uren gearbeid hadden, den vollen penning. Waarlijk! zoo veel hadden deze arbeiders niet verwacht of verdiend; het was alleen de milde en onverdiende goedheid van den heer des wijnbergs. Nu komen ook de anderen, die zich voor den geheelen dag verhuurd hadden, en meenden dat zij nu ook wel meer dan hunne medemakkers ontvangen zouden; maar dit bedroog hen: zij ontvingen niet meer dan hetgeen bedongen was, ieder ook een zilveren penning. Nu werden zij boos en beklaagden zich, als of

hun groot ongelijk geschiedde. Hoe? zeggen zij: aan hen, die maar een uur gearbeid hebben, geeft gij zoo veel als aan ons, die van den vroegen morgen af gewerkt, en de hitte van den dag gedragen hebben? Maar deze onbillijke klagt kon hun weinig helpen; de heer van den wijnberg zeide tot een van deze onvergenogden: vriend! ik doe u geen het minste onregt; ik heb u immers ten volle betaald wat gij bedongen hadt? Neem dan uwen penning en ga heen! Of mag ik met het mijne niet doen wat ik wil? Wilt gij nijdig en afgunstig zijn, omdat ik mild en vriendelijk ben? Zoo moesten nu de eersten, die zich van hunne moeite en arbeid zoo veel verbeeldden, ongetroost benengaan, terwijl de anderen, die, zonder iets te bedingen, en tevreden met hetgeen de heer des wijnbergs hun zou willen geven, gewerkt hadden, zoolang zij nog konden, rijkelijk en boven alle hunne verwachting beloond werden."

Wat dunkt u van deze gelijkenis, oude lieden? Ik hope, dat gij de meening van den Heer Jezus in dezelve verstaat. Het is met u ook al aan den laten avond van uwen levensdag gekomen; er schiet u nog maar zeer weinig tijds, een enkel uurtje van dien gewigtigen dag, over. Gij hebt misschien ook dien geheelen leventijd ledig doorgebracht; gij hebt u nog nooit in Gods werk en

dienst begeven; gij hebt geleefd zonder iets goeds voor uwe zielen bij Hem te zoeken of te winnen; maar zoo barmhartig is Hij over zulke trage en nietswaardige menschen, dat Hij u in het laatste uur van uwen dag nog toeroept: *Gaat heen in mijnen wijngaard, en wat regt is zal ik u geven*; dat is te zeggen: » verlaat uwen onnutten en slechten levensweg, die u geen het minste heil aanbragt, en kiest mij tot uwen Heer, dien gij wilt dienen; gij zult het u nooit beklagen, Ik zal het wel met u maken." Is zulk eene roepstem, die heden nog tot u komt, geene groote barmhartigheid van God? Schoon gij oud en afgeleefd zijt, buiten zijne kennis en dienst, wil Hij u nog aannemen onder zijne dienaren; wat meer is: Hij verzekert u, dat Hij het boven alle uwe verwachting, en boven alle uwe verdiensten u zal wel doen gaan, indien gij u toevertrouwt aan zijne liefde en ontferming, en nu nog zijne dienst in waarheid kiest. Zoudt gij dan nog langer dit kostelijke leven verwaarloozen? Zoudt gij nog langer doof willen blijven voor de stem, die u reeds zoo dikwijls te vergeefs heeft geroepen, en nu nog aan den laten avond van uw leven u vriendelijk roepen laat? O! dan ware het u beter, dat gij dit boekje niet gelezen, dat gij deze gelijkenis niet geweten had.

IX. Oude lieden moeten dan met dubbel ernst, en zonder eenig uitstel bedenken en ter harte nemen, wat tot hunne eeuwige behoudenis dient.

Ik heb het reeds opgemerkt, hoe dwaas en gevaarlijk het is, als jonge menschen onbedacht en zorgeloos omtrent de behoudenis hunner zielen leven, den dood ver van zich stellen, en meenen, dat zij nog tijd hebben ter hunner bekeering. Maar hoe veel dwazer, hoe veel slechter en gevaarlijker handelen hier *oude lieden*! Lieve menschen! uw tijd is kort en weinig; die kostelijke tijd van voorbereiding, die aangename dag van zaligheid! Stelt u voor, dat Gods lankmoedigheid u *tachtig* jaren zal laten leven; hoe veel hebt gij er dan nog over? Misschien geen *tien*; misschien geen *vijf*. Maar gij kunt u hier niets zekers beloven; mogelijk leeft gij geen maand meer. En zult gij dan nog langer uwen ouden dwaalweg gaan, even als of er geen God, geen Zaligmaker, geene eeuwigheid, geen regtvaardig oordeel voor u ware? Of zijt gij een van die geheel verblinden, die met ondankbare gemelijkheid zeggen: » ik wenschte dat ik maar dood was, wat doe ik langer op aarde? » O! gij weet niet wat gij zegt;

gij kent den Heiligen en Regtvaardigen niet, voor wien gij moet verschijnen, gij kent den Lankmoedigen en Genadigen niet, die in liefde uwe dagen verlengt. *Of veracht gij den rijkdom der lankmoedigheid, der goedertierenheid en verdraagzaamheid Gods? Weet gij niet, en wilt gij niet ter harte nemen: dat zijne goedertierenheid u tot bekeering leidt?* (1) Neen! dit mag zoo niet; nu moest iederen dag in den ouderdom u meer waard zijn, dan een geheele maand u was in uwe vroege jeugd; haast, haast gaat gij sterven, en dan is het met u voor altijd beslist!

Als wij eene groote en gewigtige reis moeten doen naar een ver land, waar wij nooit geweest zijn, dan maken wij vooraf alle mogelijke gereedheid, en zoeken ons te verzorgen van alles, wat wij tot die groote reis noodig hebben, en wat ons in dat vreemde land kan te pas komen; wij zoeken een leidsman en raadsman, die ons kan onder- rigten van den regten weg. Als wij dit een en ander verzuimen, loopen wij gevaar, dat wij grootelijks zullen verlegen staan, als wij de reis moeten aannemen, en nooit goed zullen te regt komen. Oude lieden! binnen zeer korten tijd moet gij de reis aannemen naar dat vreemde land, waar nog niemand, die op aarde leeft, ooit geweest is, en waar

(1) Rom. II: 4.

alles geheel anders is dan hier. Zijt gij al gereed voor die gewigtige reis? Kent gij den regten weg wel? Hebt gij al eenen goeden leidsman? O! daar is er maar één: Hij is Jezus Christus. Hij is de leidsman ter zaligheid, en roept ons toe: *Ik ben de weg, de waarheid en het leven, niemand komt tot den Vader dan door mij.* (1) Ei! wordt toch eens wakker! slaapt niet voort tot uwen dood toe, maar bedenkt nu nog wat tot uwe eeuwige behoudenis dient.

X. *Wat is er dan te bedenken en te doen voor oude menschen, die tot nu toe leefden buiten de genade van den Heer Jezus Christus, buiten God en zijne dienst?*

Dat is dan nu toch wel eene allergewigtigste vraag voor ulieden; ik ken er geene, die gewigtiger zijn zoude. Is zulk eene vraag onder het lezen van dit boekje nog niet bij u opgekomen! Hebt gij niet bij u zelve gedacht: wat moet ik ongelukkig zondaar doen, om nu in mijnen ouden dag nog behouden te worden? Van u allen durf ik dat niet hopen; ik vrees veeleer, dat de meesten ook deze laatste vermaningen en waarschuwingen zullen versmaden, gelijk zij er al zoo vele versmaad hebben; maar hier of daar zal er echter nog wel een enkele zijn, wien de oogen open gaan, die levendig gevoelt,

(1) Joan. XIV: 6.

dat hij staat op den rand van een eeuwig verderf, en die vraagt: waar is er hulp? Waar is er behoudenis? En hier ben ik verlegen, hoe ik u zal antwoorden; niet omdat er geene hulp en behoudenis voor u is, maar omdat ik niet weet, hoe ik ulieden dien eenigen veiligen weg duidelijk en krachtig zal voorstellen, daar gij veelal onkundig, en door uwen ouderdom onvatbaar zijt. Maar ik heb hope. Als Gods almachtige kracht en invloed uwe harten opent, en uwe zielen verlicht, dan zult gij mij verstaan, dan zult gij op den goeden raad, dien ik u uit Gods woord geef, acht geven en er naar luisteren, tot uwe behoudenis.

Eerst en vooral: *dankt God dat gij nog leeft.* Het zou wel goed zijn, als gij daarmede begint. Knielt neder voor den Lankmoedigen en Ontfermenden, die u zoo langen tijd verdroeg in uw zondig en ondankbaar leven, die u nog uit enkele liefde laat waarschuwen en tot zich roepen, daar hij u, gelijk velen wedervoer, al in uwe jengd had kunnen wegnemen van deze aarde, om u te straffen voor uwe zonden. Waarom verschoonde Hij u zoo lang? Erkent het, gevoelt het, belijdt het! Dit was enkele liefde, barmhertigheid en genade.

Maar, *zet er u dan ook toe, om bedaard en ernstig na te denken over uw verloopene leven!*

Misschien vreest gij dit te doen, daar gij wel weet, welk eene menigte lelijke zonden u dan zullen voor de aandacht komen; maar dan zoudt gij niet opregt handelen. Neen, wij moeten het oog niet sluiten voor ons zelve, want dit maakt onzen toestand hoe langer hoe erger en gevaarlijker; wij moeten ons zelve willen zien gelijk wij zijn, want de regte kennis van onze kwaal baant den weg tot hulp en genezing. Plaatst het in uwe gedachten eens naast elkander, wie God was voor u, en wie gij geweest zijt voor God! Hoe vele vermaningen en waarschuwingen gaf Hij u; maar gij hebt dezelve altemaal verworpen. Hoe vele weldaden ontvingt gij uit zijne hand; maar gij hebt dezelve misbruikt, en in allerlei zonden doorgebracht: de een was een leugenaar, de ander een vloeker, de derde een hoereerder, de vierde een gulzigaard en dronkaard, de vijfde een dief en bedrieger, de zesde een verachter van de godsdienst en den dag des Heeren. Ja! waarschijnlijk staat gij aan meer dan eene van die opgenoemde zonden, in mindere of meerdere mate, schuldig. En hoe vele slechte gedachten en begeerten, hoe vele ondeugende woorden, hoe vele booze daden hebt gij bovendien voor uwe rekening! Helaas! die zijn ontelbaar.

Misschien is er wel eens een tijd geweest

in uw leven, dat uw geweten wakker werd, dat gij begont een' anderen weg te zoeken, en af te staan van uwe zonden; maar gij zijt wedergekeerd tot uwe vorige slechtheden, en nu zijt gij oud geworden in de zonde.

Misschien deed gij geene belijdenis des geloofs, voegdet gij u niet bij de gemeente des Heeren, en hebt dus geleefd als een heiden; en dat, daar gij geboren en opgevoed zijt in een land, waar Gods woord verkondigd wordt, waar zoo vele gelegenheden zijn om onderwijs te ontvangen in den goeden weg. Zoo hebt gij God en den Zaligmaker veracht, en met uwe daden gezegd: ik heb geen lust om Hem te dienen.

Misschien deedt gij in vroegere jaren belijdenis van den weg der zaligheid, en zijt tot lidmaat der Christelijke gemeente aangenomen; maar wat heeft het u gebaat? Gij zijt een lidmaat in naam, en niets meer; een lidmaat zonder gevoel, zonder geloof, zonder liefde, zonder vroomheid; gij zijt een trouweloos lidmaat geweest, die uwe belofte hebt vergeten en veracht; gij zijt niets beter, maar misschien veel slechter dan toen gij uwe belijdenis deedt.

Maar, terwijl ik u dus misschien al te streng toespreek, en tot zelfbeproeving opwek, hoor ik meer dan eenen ouden

mensch zeggen: » Dat geldt *mij* niet; van alle die opgenoemde zonden kenne ik mij vrij; ik heb steeds mijn best gedaan, altijd trouw en eerlijk voor mijn huisgezin gezorgd, ik heb mijne godsdienst waargenomen, ik heb ieder het zijne gegeven, niemand heeft iets op mij te zeggen. » Wel, lieve mensch! zoo gij hierin de waarheid spreekt, zijt gij boven de meesten beminnelijk en lofwaardig; er zijn niet vele zulke menschen op welke niemand, ook niet hunne huisgenooten, die dagelijks met hen omgaan, iets te zeggen hebben. Maar al is dit nu zoo: zou de alwetende en heilige God, die ons overal ziet en de minste zonde verfoeit, ook niets op u te zeggen hebben? Gij zijt braaf en goed in uwe oogen, omdat gij eerlijk en zedig, naarstig en trouw, godsdienstig hebt geleefd. Maar, *waarom* hebt gij dit gedaan? Misschien omdat de liefde voor uw huisgezin en beroep, de begeerte om vooruit te komen in de wereld, en niet minder te zijn dan een ander, u daartoe opwekte. Dit is wel niet af te keuren, maar gij hebt dan toch in alle deze braafheid u zelven en uw huis, uw eigen tijdelijk belang en goeden naam, meer dan God, uwen schepper en weldoener, in het oog gehad en gediend; gij hebt dan toch in dat alles de aarde meer dan den hemel gezocht. Zou dit nu ware vroomheid zijn?

Gij zijt braaf en goed in uwe oogen, omdat gij geen uitspattend zondaar zijt geweest, maar het minste kwaad is zonde voor God, en verdient zijne straf. *De mensch ziet aan wat voor oogen is, maar de Heer ziet het harte aan* (1). En hoedanig waren nu doorgaans uw hart en zin, uwe gedachten en begeerten? Het woord van God zegt: *gij zult den Heer, uwen God, liefhebben met geheel uw hart, met geheel uwe ziel, met al uw verstand.* — *Zalig zijn de reinen van harte* (2). Het woord van God zegt: *die eene vrouw aanziet om haar te begeeren, die heeft alreeds overspel in zijn hart met haar gedaan.* *Die tot zijnen broeder zegt: gij dwaas! deze is strafbaar voor het helsche vuur* (3). O! als wij ons hart, dat is de gedachten, de lusten, de driften, de bedoelingen van onze zielen nagaan, en die toetsen aan den heiligen wil van God, dan moeten wij ons diep schamen voor Hem; dan zullen wij, in plaats van ons zelve te verschoonen en te prijzen, ons zelve veroordeelen en verfoeijen; dan zullen wij met den godvruchtigen David zeggen: *wie zou de afdwalingen verstaan?* (4) *Wie zou alle zijne zonden kunnen optellen?*

Dit alles, en nog meer hebt gij, lieve

(1) 1 Sam. XVI: 7.

(2) Matth. XXII: 37. Hoofdst. V: 8.

(3) Matth. V: 22, 28. (4) Psalm. XIX: 13.

menschen! te bedenken en in te denken. En dit moet niet vlugtig weg geschieden; dat zoude een bewijs zijn, dat de opregtheid bij u nog niet gevonden wordt, maar gedurig en met bedaarden ernst moet dat geschieden. Het behoort mede tot de dwaasheid en verblindings van den ouderdom, dat men de zonden van den vroegeren leeftijd, de slechtheden zijner jeugd vergeet, zoodat de benaauwende en beschamende indruk, dien wij er van hadden, toen die zonde nog nieuwelings bedreven was, door den tijd geheel verdwenen is. Dit is een ongelukkig zelfbedrog. Al schijnen ook de dingen, die wij zien, kleiner in ons oog, wanneer zij op een' verre afstand van ons zijn, zij blijven toch even groot: zoo ook blijft de zonde hetzelfde lelijke strafwaardige kwaad, al is het ook een afstand van vijftig jaren, dat wij dezelve bedreven hebben. O! als gij dus regt ernstig leerdet nadenken over u zelve en uw verloopenen leven, dan zoudt gij u meer en meer schamen en bedroeven, gij zoudt uitroepen: „ik ben schuldig voor God, ik ben der verdoemenis waardig!”

Ja! daartoe moet het komen bij ons, zoo wij ooit zullen behouden worden. *Gij moet belijdenis doen van uwe zonden voor God.* Gij moet alle de ondeugendheden van uw hart, en van uw geheele leven voor hem

bloot leggen. Of, zoudt gij u zelveu nog willen verschoonen? Ons eigenlievend hart is daartoe zeer geneigd, en wij verstaan alerbest de rampzalige kunst, om allerlei uitvlugten tegen onze schuld, allerlei bedekselen onzer schande te zoeken; maar deze onze hoogmoed en valscheid houden ons in het verderf der zonden. Wij moeten het willen weten en willen zeggen voor God en menschen, dat wij zulke zondaren zijn; ieder moet zijne slechtheden voor den Alwetenden met haren regten naam noemen, en zich daarover voor Hem veroordeelen en vernederen. Wij moeten met David zeggen: *tegen U, U alleen heb ik gezondigd, en gedaan dat kwaad is in Uwe oogeu* (1). Wij moeten gelijk de verloren zoon betuigen: *Vader! ik heb gezondigd tegen U, en ben niet waardig Uw kind genoemd te worden* (2).

Maar, wat zou deze schuldbelijdenis ons baten, indien er geene vergeving ware? *Die opregt zijne zondenschuld belijdt, mag en moet ook om vergeving vragen, en op vergeving hopen.* En kan dan een heilig en regtvaardig God aan zulke schuldige menschen vergeving schenken? Ja! gij allen, hoe onkundig gij misschien ook zijt, weet toch: *daar is een Middelaar Gods en der menschen, de mensch Christus Jezus* (3). *Wij hebben allen gezon-*

(1) Psalm LI: 6. (2) Luc. XV: 21. (3) I Tim. II: 5.

digd, en derven de heerlijkheid Gods; wij misten zijne Goddelijke gunst en goedkeuring, en worden om niet geregtvaardigd en aangenomen, uit Gods genade, door de verlossing, die in Christus Jezus is! (1) Het is dus enkele genade en barmhartigheid. Of, zouden menschen die eene schuld van zestig, zeventig jaren voor bunne rekening hebben, dat kunnen goedmaken? Och! wij kunnen niet eene enkele zonde te niet doen: genade alleen kan ons helpen. Herinnert u, wat wij straks in *de gelijkenis van de arbeiders in den wijnberg* gehoord hebben: die ledig liepen, boden zichzelf niet eerst aan om te arbeiden, zij zeiden niet, dat zij daar regt op hadden, zij eischten geen loon, maar de Heer kwam uit zichzelf tot hen, zocht hen op, en zeide: » gaat in mijnen wijngaard, ik zal het wel met u maken." Wij hebben niets te bedingen, want wij zijn alles onwaardig. Gods ontfermende liefde moet tusschen beide komen en ons aannemen; dat wil Hij ook doen, dat mogen wij gelooven, dat moeten wij gelooven, en zoo met verlegenheid, maar tevens met eene goede hope, tot God gaan, biddende met den beschaamden en boetvaardigen tollenaar: *o God zijt mij zondaar genadig!* De hoogmoedige farizeërs, die zichzelf prijzen; worden van God ver-

(1) Rom. III: 23, 24.

worpen, maar de nederige zondaars, die zichzelf veroordeelen, worden aangenomen (1). O! mijn bijna afgeleefde medemensch, wat aangenaamheid en verkwikking zou het nog kunnen geven aan uwe laatste levensdagen, als gij dien weg van schuldbelijdenis leerdet inslaan, als de genade van den Heer Jezus Christus de grootste begeerte wierd voor uwe harten!

En dan zoudt gij ook van uwe zonden afstaan, en in uwen ouden dag nog een geheel ander mensch worden. Alle menschen zijn zondaars, verdorven van hart en onrein van leven, maar onder de algemeene verdorvenheid en schuld heeft ieder nog zijne eigene zonden en slechtheden: zonden van ons humeur of temperament, zonden van onze opvoeding, zonden in ons beroep aangeleerd, zonden die ons tot eene gewoonte zijn geworden. Hier komen bij zonden onzer jonkheid en vroegere levensjaren. Men leefde misschien niet altijd zedig en kuisch; men was niet altijd trouw en eerlijk in zijnen handel. Ook hebben oude lieden soms oude veeten, waarover ja wel gras gegroeid is, maar die nooit door eene opregte hartelijke verzoening zijn weggenomen. En al is dit zoo niet, wij allen plagen, bedroeven, benadeelen, beledigen wel eens anderen, moge-

(1) Luc. XVIII: 9—14.

lijk wel zulken die nu reeds dood zijn, en die wij dus niet meer vergeving van onze liefdeloosheid vragen kunnen. Dit alles kan en mag en moet ons veroordeelen en zeer bedroeven.

Maar ik moet ook niet vergeten *de zonden, die aan den ouderdom meer dan aan den vroegeren leeftijd eigen zijn*. Hiertoe behoort *gemelijke ontevredenheid, lastige bedillucht*. Ik weet wel, dat jonge menschen, in hunne ligtzinnigheid, meermalen de wijze en trouwe waarschuwingen van brave oude lieden aan knorrigheid en ontevredenheid toeschrijven, en daarom tot hunne groote schade, op dezelve geen acht slaan; maar het is niettemin ook waar, dat oude menschen meermalen onredelijk klagen over de tijden die zij beleven: het was, zoo zij meenen, in hunne jeugd, alles anders en beter. Dit gedurig klagen maakt hen onredelijk en lastig, zoo wel voor zichzelf, als voor degenen die met hen omgaan. Ook strijdt zulk een bestaan met de Christelijke zachtmoedigheid, die vooral den ouderdom moet versieren; dit stoot jonge menschen terug, en maakt, dat goede raad en Christelijke vermaning, die oude en vrome menschen dikwijls geven, nu uit een gedurig bedillenden mond, bij de loszinnige jeugd geenen ingang vinden.

Er is nog eene andere ellendige kwaal,

waaraan de ouderdom niet zelden, meer dan de jongere jaren, krank is. Ik heb dezelve vroeger reeds met een enkel woord genoemd: het is *de verkeerde gehechtheid aan het aardsche goed*, een bestaan, dat in oude menschen dubbel dwaas en verderfelijk is. Van daar zoo vele ergdenkende zwaarmoedigheid, zoo vele hardheid en gierigheid, zelfs onregtvaardigheid bij sommige oude lieden. Deze kwaal is te erger en gevaarlijker, omdat dezulken, die er mede behebt zijn, dit moeilijk als eene verkeerdheid willen beschouwen. Zij noemen het voorzigtigheid; hunne ontdekking, zeggen zij, heeft hen zoo veel geleerd, zij zijn zoo dikwijls bedrogen geworden, zij hebben zoo menig oud mensch arm zien worden, men moet zoo blind van vertrouwen niet zijn, men moet zich zijn brood niet van onder den arm laten nemen, zolang men het zelf noodig heeft. Dit is zulk eene ongelukkige gezindheid, die bij velen de ware en opregt hartelijke bekeering en toeneiging van het hart tot God in den weg staat, en bij anderen, wier hart zich, onder alle die verkleefdheid aan het aardsche, tot God rigten wil, verhindert, dat zij zich niet geheel en volkomen aan Hem kunnen overgeven, om al de vreugde en vrede en hope van hunne laatste dagen, in Hem te hebben.

O! hoe veel is er in den ouderdom niet

alleen voor God, maar soms ook nog voor de menschen te betreuren! Hoeveel is er te veranderen! te verbeteren! te bestrijden! Hoeveel is er te waken en te bidden! Hoeveel hebben wij aan ons zelve te arbeiden, tot onzen dood toe!

Ziet! dit is de weg, die ook voor oude lieden nog tot zaligheid leidt. Dit noemt Gods woord *geloof en bekeering*, en roept ons toe: *de goddelooze verlatc zijnen weg, en de ongerechte man zijne gedachten, en bekeere zich tot den Heere, zoo zal Hij zich over hem ontfermen, want onze God vergeeft menigvuldiglijk* (1). Ik kan dit u niet op het hart drukken; geen mensch, hoe wijs en vroom hij zij, kan ons op dien goeden weg brengen. De genadige God, die ons zoo lang liet leven, die ons deze vermaningen nog laat hooren, Hij zelf trekke ons uit de magt der zonde, Hij zelf roepe krachtig tot onze zielen, door zijnen Heiligen Geest, en neme ons aan om Jezus wil!

XI. *Hoogst gelukkig zijn oude lieden, die reeds in vroegere jaren den weg des geloofs en der godzaligheid leerden bewandelen.*

Mijne vrienden! broeders en zusters! die ik om Christus wil lief heb, schoon ik u

(1) Jesaia LV: 7.

van aangezicht niet kenne! Mag ik u niet gelukkig noemen? Gij gezegenden van den Hemel! Geliefde kinderen Gods! gelukkig vindt ge u, als ge *achterwaarts*, gelukkig als ge *voorwaarts* ziet op uwen weg.

Ziet terug, op die zeventig, tachtig jaren, die gij hebt afgelegd! Hoe veel lankmoedigheid en genade, hoe veel hulp en zorg, hoe vele bewaring en uitredding, hoe vele vertroosting en gebedsverhooring hebt gij al op dien weg ontvangen van uwen getrouwen God en Vader, om uwes Zaligmakers wil! Hoe vele gedenkteekenen van goddelijke liefde, magt en trouw staan daar opgerigt! Gij zult ook wel met de oude bijbel-heiligen willen zeggen: ó God! gij hebt mij geleerd van mijne jeugd af; van mijner moeders schoot waart Gij mijn helper. Ik ben geringer dan alle deze weldadigheden en deze trouw, aan uwen knecht bewezen. Door de genade Gods ben ik die ik ben (1). Welk een aangenaam en bemoedigend terugzien!

Misschien denkt gij: maar het is ook een zeer beschamend terugzien! O ja! als wij ons herinneren de ontelbare menigte overtredingen, waardoor zelfs de teederste en trouwste dienaren van God zich besmet zien, ook nog nadat zij uit de magt der zonde tot Hem getrokken werden. Gij zoudt

(1) Gen. XXXII: 10, Ps. LXX: 5, 6, 17. 1 Kor. XV: 10.

dan ook niet opregt en getrouw handelen, als gij uw oog hiervoor wildet toesluiten: wij moeten verootmoedigende zelfkennis leeren tot onzen dood toe. Maar gij behoeft niet terug te zien op alle deze verkeerdheden, als op eene schuld, die u buiten den hemel zou sluiten. Neen, duizendmalen hebt gij dezelve beleden voor uwen God, en al hadt gij het ook nooit gedaan gelijk het behoort, gij moogt het nu nog doen, en in gedurige verootmoediging, u troosten met Zijne vergevende genade. Is het zoo niet, dat met het toenemen uwer jaren ook de overtuiging in u toeneemt, dat het Evangelie eene kracht Gods is tot zaligheid, en dat het dagelijksche schuldbelijdende geloof, rust en troost geeft aan het hart, moed en kracht geeft om tegen de zonde te strijden, en hope, dat wij dezelve eens geheel zullen overwinnen?

O! welk eene zalige toekomst, als gij *voorwaarts* ziet! Hoe dicht zijt gij bij den hemel! Mogelijk durft gij dit niet zoo volmondig zeggen, als gij ziet op uwe blijvende verkeerdheid, op de laauwheid uwer liefde jegens God en den verlosser, op uwe traagheid in den strijd tegen de zonde. Ja, dit alles is onze schande en schuld; maar het verdriet, dat gij daarover gevoelt, mag u een onderpand zijn van uwe aannaderende

verlossing en vrijheid; het is *eene goede hope*, niet op onze waardigheid, maar *in genade*, en terwijl wij het ééne oog droevig en neerdrukkend slaan op ons zelve, mogen en moeten wij het andere oog blijde en goedsmoeds gevestigd houden op onzen Heer Jezus Christus. Zoo deed Paulus, toen hij uitriep: *Ik ellendig mensch! Wie zal mij verlossen?* maar in éénen adem voegde hij er bij: *Ik danke God door Jezus Christus, onzen Heer* (1).

Zoo moogt gij dan nu goedsmoeds en dankbaar uw einde verwachten; zoo moogt gij in uwe laatste levensdagen aan anderen getuigenis geven, hoe goed en trouw God was voor u; zoo moogt gij bij uw verscheiden alle uwe lieve achterblijvende betrekkingen en derzelve belangen aan de genade van uwen Verlosser, en aan de liefdezorg van uwen God en Vader opdragen en toevertrouwen. Hier mag de oude aartsvader Jakob u ten voorbeeld zijn. Schoon die man gedurende zijn leven vele bittere en bange dagen ter zijner verootmoediging en beproeving gehad had; schoon wij hem daarover ook meermalen hooren klagen, echter was op zijn sterfbed al zijn zeggen, de taal van dankbaarheid en vertrouwen; toen hij zijne kleinkinderen, uit Jozef geboren, voor zich zag, zeide hij: *Die God, die mij gevoed heeft van dat ik was*

(1) Rom. VII: 24, 25.

tot op dezen dag, die engel, die mij verlost heeft van alle kwaad, zegene deze jongens! Ik ga sterven, zeide hij tot zijnen geliefden Jozef, maar God zal met u wezen; het was een van zijne laatste woorden: op uwe zaligheid wacht ik, o Heer! (1)

En nu wilt gij immers het overige gedeelte van uwen weg niet ledig noch onvruchtbaar zijn? Neen!

Godvreezende menschen moeten vooral in den ouderdom nog vruchten dragen.

Als het geloof in God en Zijne voorzienigheid, het geloof in Zijne vaderlijke liefde en trouw, het geloof aan Zijn Evangeliewoord, vele jaren lang is beproefd, is geoefend en bevestigd geworden, zoudt gij dan in uwen ouderdom niet met geheel uw hart, met alle uwe krachten, in al uw denken, willen, spreken en doen, aan dezen uwen God en Zaligmaker vasthouden? Zou zulk eene bevinding gene hope geven? Zou die hope in uwen ouden dag geene lijdzaamheid, hemelsgezindheid, en allerlei goeden werk bij u te weeg brengen?

Ik noem de *lijdzaamheid*, want deze komt doorgaans, vooral in den ouderdom, te pas: de zwakheden en ongemakken van het lichaam laten zich dan meer en meer gevoe-

(1) Gen. XLVIII: 15, 16, 21. Gen. XLIX: 18.

len, daardoor hangen oude lieden in vele opzigten af van de hulp hunner huisgenooten, en men is dan altijd niet zoo gereed en gemakkelijk geholpen, als men wel wenschte. Dit valt moeilijk te dragen, de booze en eigenlievende natuur wordt dan wel eens gaande in gemelijkheid en onvergenoegde klagten. Daarom moet de ouderdom geduld leeren en oefenen. Het is eene erge en schandelijke zaak, dat zulken, die als vrome menschen bekend staan, zich in hunne laatste levensdagen onaangenaam maken bij hunne vrienden door hunne verkeerdheden; want daardoor besmetten en verdonkeren zij hunne nagedachtenis, en geven een' kwaden indruk van de dienst van God. Ik wil echter gaarne erkennen, dat het verdriet van den ouden dag soms zeer zwaar en grievend zijn kan: men ziet soms oude menschen hard en liefdeloos behandeld van hunne eigene kinderen of kindskinderen, aan welke zij, toen zij konden, wèl deden, en die de eersten moesten zijn, om de moeiten hunner grijze ouders of grootouders te verzachten, en derzelve laatste dagen te verkwikken. Zulke liefdelooze kinderen mogen wel toezien; want dit geeft geen goed geweten, geen zegen, het kan hun op hunne beurt wel eens dubbel te huis gezocht worden. En wat zal ik tot ulieden zeggen, oude menschen! die dus

beproefd wordt? Het smart u met reden; de zonde uwer kinderen moet u drukken; wat zult gij beter dan het oog weenend en biddend naar boven slaan? Moeijelijk is het, onder zulke beproevingen, steeds het geduld en de zachtmoedigheid te bewaren, maar niet onmogelijk voor het geloove en de hope van den christen. Denkt dan veel aan uwen Verlosser, en aan de gadelooze lijdzaamheid, waarmede Hij om uwentwil het bitterste lijden, en de grievendste verongelijkingen, ook van zulken die Hij menigmaal had welgedaan, verdroeg. Denkt veel aan den rustigen hemel, waar voor u eene plaats is, en waartoe gij, ook door deze uwe laatste beproevingen, te meer moet toebereid worden.

En dit is de *Hemelschgezindheid*, waartoe ik u ook wilde opwekken. Het betaamt iederen christen, dat hij gedurig de dingen, die boven zijn, bepeinze, begeere, en zoeker daarin zich te vermaken. Zulk eene oefening is hem ook niet geheel vreemd; maar hoe nader hij bij den hemel komt, des te meer moet ook het oog op den hemel, en het hart in den hemel zijn. Grijsaards vooral moeten zingen:

Hoe digter ik nader,
 Aan 't huis van mijn vader,
 Hoe sterker ik hÿg
 Naar de eeuwige woning,
 Het feest van mijn krooning,
 En 't eind van den krÿg.

En wat zou mij hind'ren!
 'k Zie d' uurtjes reeds mind'ren.
 Laat 's werelds gedruisch,
 Mijn moed niet verslappen,
 Nog weinige stappen,
 En dan ben ik t'huis.

Maar om dus te kunnen denken, te kunnen hopen en zingen, moeten oude lieden zich, zoo veel mogelijk is, van de aardsche zorgen ontdoen. Gij begrijpt wel, dat ik u hiermede geene luije ledigheid en gemakkelijheid in uwen ouden dag wil aanprijzen. Velen uwer zijn ook wel gedrongen, zoo lang zij eenigzins kunnen, te arbeiden, om een stuk eerlijk brood; en dit is dan ook braaf en goed. Maar het is niet zelden aan oude lieden eigen, dat zij nog allerlei bemoeijingen zoeken; dat zij nog alles zelve doen willen, en zich dus in velerlei bekommeringen zetten en houden. Is dit wel noodig? Is dit wel goed voor u? Brengt het u niet meer schade dan voordeel aan? Gijlieden vooral moet toezien, dat op u niet toepasselijk zij, wat de Heer Jezus tot Martha zeide: *gij bekommert en ontrust u over vele dingen, maar één ding is noodig.* Oude menschen vooral moeten, zoo veel zij kunnen en mogen, het hart geheel vrij hebben en vrijhouden voor de hemelsche dingen; zij vooral moeten liever het voorbeeld van Maria, dan van Martha navolgen. (1)

Ik herinner mij hier den ouden braven

(1) Luc. X: 38—42.

Barzillai, die David en zijn huis, op de vlugt voor Absalom, zoo edelmoedig had geholpen en verzorgd. De Koning wilde hem naderhand, uit dankbaarheid, mede naar Jeruzalem aan zijn hof nemen, maar de man zeide: » Ik ben tachtig jaren oud, lekkernij en vrolijk gezang kan mij weinig meer vermaken, een oud man voegt ook slecht aan een hof, laat mij liever stil wederkeeren naar mijn eigen huis, opdat ik daar sterve" (1). Gij prijst Barzillai, en denkt: de man handelde verstandig. Wel nu dan! doet even zoo, en laat de aardsche beslommeringen en verstrooiingen vallen; zij doen niemand nut, en voegen althans den ouden van dagen niet. De vierentachtigjarige Anna begreep dit ook zoo, en wilde daarom hare laatste dagen liever in den tempel, en in godsdienstige overdenkingen en gesprekken doorbrengen (2).

Ik sprak ook van allerlei *goeden werk*. Paulus spreekt er ook van, *dat de oude mannen nuchter zijn, stemmig, voorzigtig, gezond in het geloof, in de liefde, in de lijdzaamheid* (3). En als ik denk aan die nuchtere, stemmige, voorzigtige beoefening van geloof en liefde, dan denk ik daarbij, in de eerste plaats, aan het bezoeken van zieken, het troosten van bedroefden, het onderrigten van

(1) 2 Sam. XIX: 31—37. (2) Luc. II: 37, 38.

(3) Tit. II: 2.

onkundigen, het vermanen van wegdwalenden. Oude menschen, vooral zulken die oplettend, en in de vreeze Gods zochten te leven, hebben hier veel opgemerkt en geleerd; Job zeide: *in de stokouden is de wijsheid, en in de lankheid van dagen is het verstand* (1). Immers, zij weten veel beter dan jongere, hoe het op deze wereld gesteld is, hoe velerlei dwaasheid, onrust en ellende het menschdom drukt; daarbij kunnen of behoeven zij niet meer zoo werkzaam te zijn in hunne vroegere betrekkingen en bezigheden; zij hebben dus menigmaal boven anderen veel tijd en gelegenheid om in stilte liefde te oefenen. Het moet u dan eene aangelegene en tevens eene aangename taak zijn, om, waar gij kunt, wat goeds te doen, wat kwaads te weren, leed weg te nemen of te verzachten, en met woord en daad anderen te helpen. De ouderdom geeft daartoe ook achtbaarheid en invloed; jonge menschen willen liever van hen, die ouder zijn, dan van gelijken in jaren bestraft worden; vooral, wanneer zulke oude menschen reeds jaren lang God zochten en dienden. En, wanneer de ouderdom daarbij dan vriendelijk en vergenoegd is, o! dan vinden hunne goede leer en voorbeeld nog veel gereeder ingang. Ik heb zulke vriendelijke, altijd vergenoegde vrome grijsaards gekend;

(1) Job XII: 12.

en ken er nog, eerwaardige ons aanlagchende vaders en moeders in de christelijke gemeente, die overal, ook bij jonge menschen, welkom zijn, omdat zij nooit anderen lastig zijn, maar dikwijls in aangenaamheid en hartelijkheid, wat goeds en beminnelijks, wat groots en heerlijks van God en zijne dienst, van den Heer Jezus Christus en zijne liefde, van de vertroostende kracht zijns woords, van de trouw zijner beloften, van de kracht en vrucht des gebeds weten te verhalen en te zeggen. Zulke oude lieden zijn levendige bewijzen van de aangenaamheid die er is in de dienst van God. Wie zou niet gaarne zulk een ouderdom willen hebben? Gebruikt dan iedere goede gelegenheid, die de Voorzienigheid u geeft, om in vriendelijkheid nog wat goeds te spreken en te doen. Zoekt zulke gelegenheden op, in uw huis, bij uwe bloedverwanten en vrienden, in uwe buurt, en waar gij kunt; dus zult gij uwe nagedachtenis zegenen, dus zult gij nog leven en spreken hier op aarde, nadat gij gestorven zijt.

Er is nog iets, dat ik u ernstig wilde aanbevelen: *Doet ook in uwe tijdelijke zaken alles af, wat kan en moet gedaan worden.* Bezorgt toch, wat bezorgt moet worden, vooral dat, wat voor uwe rekening ligt, en wat na uwen dood door een ander in het geheel niet, of althans niet zoo goed verrigt kan

worden. Toen Jozua oud was en welbedaagd, zeide de Heer tot hem: *Gij zijt oud en welbedaagd, en daar is zeer veel lands overgebleven*, dat van de Kananiëten nog moet gewonnen worden, om het erfelijk te bezitten; nu dan, *deel dit land eer gij sterft, tot een erfdeel onder de stammen.* (1) Deze deeling kon door niemand zoo goed, als door Josua geschieden, en daarom werd het hem vóór zijnen dood aanbevolen. De meeste menschen, ook oude van dagen, worden door den dood overvallen in hun werk; zij worden midden uit hetzelfde uitgeroepen, en er blijft zoo veel onbesteld, zoo veel ongedaan en half gedaan, omdat zij het van den eenen dag tot den anderen verschuiven. Dit is niet goed, dit verzuim veroorzaakt na onzen dood dikwijls veel verdriet, vele moeite, vele zonden, die wij hadden kunnen voorkomen: *Bereid uw huis, want gij gaat sterven!* (2) — Dit is eene boodschap van God aan iederen mensch, maar vooral aan oude lieden. Bedenk dan wat u te beschikken is; doet weg, wat weggedaan moet worden, en wat misschien zeer ongelukkig en verkeerd onder eens anders oogen komen zoude, opdat men zich niet over uwe onvoorzigtigheid beklage na uwen dood, maar dat gij integendeel ook dan nog vele zonden voorkomen, en

(1) Jos. XIII: 1, 7.

(2) II Kon. XX: 1.

liefde en vrede moogt bevorderen. Maakt, zoo veel in u is, dat u hier niets overblijve te doen, dan dagelijks de komst van uwen Heer, wakende en biddende, hopende en dankende, in te wachten, en met den ouden Simeon te zeggen: *Nu laat Gij, Heer! uwen dienstknecht in vrede henen gaan, naar uw woord, want mijne oogen hebben uwe zaligheid gezien* (1). O! gelukkige ouderdom, ook onder zijne ongemakken en lasten! ik zie dien vermoeiden, maar in den Heer gesterkten reiziger aan het einde van zijnen vreemdelingsweg, staande aan de poort des hemels, wachtende, dat de deur geopend wordt, opdat de vriendelijke Engelen hem juichend binnen leiden.

De taal van eenen vromen grijsaard, hem door onzen beroemden en godvruchtigen van Alphen in den mond gelegd, kan dan ook de uwe zijn:

Al ben ik oud, mijn hart is jong,
 En heeft geen lust in klagen,
 In lied'ren, die mijn' jonkheid zong,
 Vindt mijne stamelende tong,
 Nog daag'lijks welbehagen.

Ik zong als jong'ling: « God is goed!
 Als man leerde ik hem danken;
 Maar nu mijn struikelende voet

(1) Luc. II: 29, 30.

De laatste treden grafwaarts doet,
Verdubbel ik mijn' klanken.

De kruin, die mij tot sieraad strekt,
Moet van Gods liefde spreken;
Mijn hand schrijft, bevend uitgestrekt,
Op 't graf, dat mij welhaast bedekt,
Daarvan dit duurzaam teeken:

*Gods goedheid is voor mij geweest
Een bron in dorre streken,
'k Heb in den dood zelfs niet gevreesd,
O wand'laar die dit grafschrift leest,
Ik zwijg, maar steenen spreken!*

XIII. *Tot besluit nog een woord aan oude
lieden, die in eenig liefde-gesticht zijn
opgenomen en daar verzorgd worden.*

Er zijn weinige landen op de aarde, waar zoo vele bewijzen en gedenkteekenen zijn van de milde en weldadige liefde der vroegere tijden omtrent arme en ellendige menschen; als in het goede land, dat wij bewonen mogen. Hier vindt men *aalmoezeniers* en *kinderhuizen*, waar verlatene kinderen en vondelingen worden aangenomen en opgevoed; hier vindt men *weeshuizen*, waar kinderen en jonge menschen, die hunne ouders verloren, en nu hulpeloos zijn, weêr vaders en moeders vinden in brave menschen, die hen verzorgen en voorthelpen; hier vindt men *gasthuizen* voor zieken en

zwakken; hier vindt men *hoffjes*, *oude mannen- en vrouwen-huizen*, waar oude lieden, die hun brood niet meer kunnen winnen, en van zichzelf geene middelen hebben om te bestaan, vriendelijk worden opgenomen, geherbergd, gekleed, verzorgd en geholpen naar ziel en lichaam. *Ulieden!* behoefte, afgeleefde oude menschen, aan welke dezen zegen te beurt viel in uwen ouderdom, wil ik opmerkzaam maken op het groote voorregt, dat Gods goedertierenheid u schenkt. Gij kunt nu uwe laatste levensdagen doorbrengen zonder kommer over uwe tijdelijke behoeften, want de liefde en weldadigheid van anderen zorgt voor u, en gij vindt dagelijks voor u gereed, al wat gij behoeft; hier ontvangt gij gedurige onderwijzing, vermaning en opwekking uit het woord van God; hier geeft zijne lankmoedigheid u nog eenige geruste en onbekommerde dagen, om na te denken over uwe eeuwige behoudenis, en u toe te bereiden voor uwen naderenden uitgang uit deze wereld,

Acht toch uwe voorregten niet klein, maar zijt daarvoor dankbaar aan God en menschen. Gij behoort immers niet tot die lastige oude menschen, die steeds klagen en het altijd nog anders en beter hebben willen? Met zulk een gemelijk en onvergenoegd bestaan zoudt

gij de goede dagen, die gij hebben kunt, voor u zelveu verbitteren; gij zoudt onaangenaam en onbemind zijn bij degenen, die met u omgaan, en, dat nog erger is, gij zoudt u hoogst schuldig maken aan snoode ondankbaarheid jegens den liefderijken God, die u boven anderen zoo vriendelijk verzorgt en weldoet. O! hoe vele behoeftige, zwakke, oude menschen zouden blijde zijn, als zij in uwe plaats waren! Gij moest dan die onvergenoegdheid zoeken af te leeren, en u zelveu daarover schamen en verfoeijen voor God. Wij zijn immers niets waardig; en zullen wij dan nog twisten en klagen, als wij meer ontvangen dan vele anderen, als wij beweladigd worden, ook boven zulke menschen, die misschien beter zijn dan wij? De bijbel zegt van de goddelooze menschen: *Deze zijn murmureerders, klagers over hunnen staat, wandelende naar hunne begeerlijkheden* (1).

Ook wil ik u opwekken tot *vriendelijke inschikkelijkheid omtrent elkander*. Dat aangenaam en betamend bestaan zal van zelfs plaats hebben, indien er dankbare vergenoegdheid in uw harte woont, want de vergenoegde mensch is altijd vriendelijk; maar bij oude lieden ontbreekt menigmaal het een en het ander; men kan elkander niet verdragen: men misgunt aan zijn gebuur, wat

(1) Jud.: 16.

God hem geeft; men ziet meer op de gebreken van zijnen medgezel, dan op eigene verkeerdheden; men spreekt uit afgunst en liefdeloosheid kwaad van elkander. Dit alles maakt de zamenwoning van vele oude lieden onder één dak, en de buurschap in hetzelfde gesticht zeer lastig en verdrietig. Er is denkelijk wel een en ander oude van dagen, die hier zijnen naam leest, die hier zijn bestaan vindt afgeteekend, en die bij ondervinding weet, dat het waarheid is, wat ik zeg. Neemt gij dan deze vermaning in dank aan? Of wilt gij uwe laatste levensdagen, die Gods liefde u geeft, misbruiken, om de ontelbare menigte uwer zonden nog grooter te maken en uw oordeel te verzwaren? Kunnen wij ooit barmhartigheid, versooning en gunst bij God verwachten, als wij aan elkander geene barmhartigheid, versooning en vriendelijkheid bewijzen willen?

Ik moet u nog iets herinneren: *Zoekt toch uwen ledigen tijd, zoo veel gij kunt, nuttig te besteden.* Vele zonden komen voort uit zelfverveling, vooral ook bij oude menschen. Het ligchaam heeft geen kracht of lust meer tot den arbeid, en zij weten dus niet, wat zij met hunnen tijd doen zullen; maar er is misschien nog wel het een of ander, dat gij zoudt kunnen doen, bij voorbeeld:

netten breiden, kousen breiden; althans met uwe redelijke vermogens, hope ik, dat gij nog wel zult kunnen bezig zijn. Daarom raad ik u wat goeds te lezen of te hooren lezen. Zulken die nog een goed gezigt hebben moeten anderen hierin voorgaan en helpen. Gij hebt uwen kostelijken bijbel, en er zijn behalve den bijbel, vele eenvoudige en goedkoope boekjes door het Zendelinggenootschap uitgegeven, die gij met nut en genoeg lezen zoudt: *Over het nuttig kerkgaan. Over het allerbeste boek. Zamenspraken over de Wedergeboorte. Jezus, de Geneesmeester van kranken;* ook is er eene nuttige leerrede van D^s. Scharp, *over den ouderdom*, en vele andere boeken. Ei! beproef het eens, misschien doet het aan uwe zielen goed. Of zult gij de allerlaatste levensdagen, die Gods liefde en lankmoedigheid u geeft, geheel nutteloos laten verloren gaan? Waartoe leeft gij dan nog langer op aarde?

Dit een en ander geldt vooral ook ulieden, godvreezende ouden, die uwe laatste levensdagen stil en onbezorgd in eenig liefdegesticht moogt doorbrengen. O! mijn lieve broeder of zuster! als uw geweten u zegt, dat gij aan de medgezellen van uwen ouderdom nog wel tot hulp en leering zijn kunt, onttrekt u dan hieraan niet. De oude menschen rondom u zijn uwe naasten, die Gods voorzienigheid

bij u heeft geplaatst, om uwe liefde en uwe naarstigheid te beproeven. Hier kunt gij nog wat zaaijen voor de eeuwigheid; hier moet gij uw licht laten schijnen, opdat uw Vader in den hemel verheerlijkt worde.

Of zult gij zeggen: » Ik kan dat niet doen.» Ik moet u antwoorden: gij kunt wel, want waar licht is, daar kan en zal het ook schijnsel geven. Of is de kennis en de vreeze Gods, die bij en in u is, zulk een zwak en onbeduidend beginsel, dat gij daardoor niets meer vermoogt dan een ander mensch? Dat moogt en durft gij niet denken, neen! *de vreeze des Heeren is het beginsel der wijsheid* (1).

Of zegt gij: « Ik vind er geenen, die daar lust toe hebben?» Maar hebt gij het al eens beproefd? O! al is het er slechts een of twee, die naar uwe opwekking willen luisteren, dan is het reeds de moeite waardig; en deze een of twee zouden ook anderen aanlokken, vooral, indien gij hierin den goeden tijd en gelegenheid leert waar te nemen, en niet meesterachtig, maar vriendelijk en bescheiden handelt.

Ook moogt gij niet zeggen: » Het zal niet helpen, het zal geen nut doen, » want zoo denkt gij klein van den rijkdom en de kracht van Gods genade. Gij weet niet of het nut zal doen, en moet hier veel liever het beste

(1) Spreuk. IX: 10.

hopen, dan het ergste vreezen. In allen gevalle, uwe zaak is te arbeiden en te zaaijen, waar gij kunt, en het is de zaak van God, den wasdom en de vrucht te geven. Weet gij wel wat er van oude vrome menschen in den bijbel staat? *De Regtvaardige zal groeijen als een palmboom, hij zal wasen als een cederboom op Libanon. In den grijzen ouderdom zullen zij nog vruchten dragen* (1). Daarom wensch ik, dat gij onder die groeiende en vruchtdragende grijsaards ook eene plaats zult zoeken, tot eer van uwen God en Zaligmaker, en ter bevordering van de zaligheid uwer eigene zielen.

En hiermede neem ik afscheid van allen, die dit Boekje zullen lezen, en bid den genadigen God, dat mijn schrijven en uw lezen aan ons zamen nog blijdschap geve in den zaligen Hemel!

(1) Psalm XCII : 13, 15.

Bij M. WIJT & ZONEN, Drukkers van het Nederlandsche
 Zendelinggenootschap, worden ook uitgegeven
 de navolgende Kleine Stukjes.

No.		à	Cl.
1.	Evangelische herinneringen aan Kranken.	15	Cl.
2.	Over het nuttig Kerkgaan.	10	»
3.	Over het doen van Belijdenis.	10	»
4.	Een woord voor menschen die niet ter kerk kunnen gaan.	10	»
5.	Het Christendom beschaamd door Heidenen.	10	»
6.	Evangelische herinneringen aan Bedroefden.	15	»
7.	Evangelische herinneringen aan Vaders en Moeders.	20	»
8.	Een woord aan Vaders en Moeders, over den Doop.	05	»
9.	Over het allerbeste Boek.	10	»
10.	Onderwijs over het Bijbellezen.	25	»
11.	Levensgeschiedenis van den grootsten Man.	25	»
12.	Iets over het Avondmaal.	15	»
13.	Opwekking tot de huiselijke Godsdienat.	15	»
14.	Zamenspraak tusschen drie vrienden over de Wedergeb.	07½	»
15.	Het leven van William Kellij.	15	»
16.	Drie zamenspraken tusschen een Leeraar en een Huism.	15	»
17.	Het dorp Eerenhoef, tot vorigen welvaart hersteld.	25	»
18.	Het nadeel van het bij de straat loopen der kinderen	20	»
19.	Waarschuwing tegen de Ontucht.	30	»
20.	Iets voor herstelden uit krankheid.	20	»
21.	Iets voor Gevangenen.	45	»
22.	Geschenk der christelijke liefde voor kinderen	32½	»
23.	Geschenk voor Lidmaten der christelijke kerk.	25	»
24.	Heb ik wel genoeg voor de Eeuwigheid?	20	»
25.	Tweede Geschenk der christelijke liefde voor kinderen	25	»
26.	Voor Dienstboden.	25	»
27.	Over de Feesten.	22	»
28.	Iets voor Armen.	10	»
29.	Jezus, de geneesmeester van zieken.	12½	»
30.	Evangelische Herinneringen aan oude lieden.	29½	»
31.	Verzameling van leez.brieven en opwekkende verhalen	20	»
32.	Opwekking tot weltevredenheid.	20	»
33.	Een goed woord aan christen-ouders over de opvoeding	20	»
34.	Franke, de kracht des Geloofs.	15	»
35.	Schets van het leven van Afrikaner.	10	»
36.	Waarschuwing tegen het Kwaadspreeken.	10	»
37.	Iets over de Zelfkennis.	20	»
38.	Een woord van onderrigt en troost, in Sterfhuizen.	25	»
39.	Men doet niet, wat men kan.	17½	»
40.	Vriendelijke raad aan zwaarmoedigen.	25	»
41.	Waarom word ik niet beter?	25	»
42.	Wie zijn, hier op aarde, de gelukkigste menschen?	20	»
43.	Gedenk te Sterven.	25	»
44.	Het Voorbidden, een pligt der Christelijke liefde.	17½	»
45.	Opwekking tot getrouwe deelneming in het Maandelijksche Gebed.	27½	»
46.	Troostwoord voor Christenen, in alle wederwaardigheden.	17½	»

*Bij de Drukkers en Boekverkoopers M. WIJT & ZONEN
zijn mede te bekomen de volgende Kleine Stukjes.*

No.		
1.	Noodzakelijkheid der kennis van Jezus Christus	à 10 Ct.
2.	Het geluk van God tot zijnen Vriend te hebben.	- 15 "
3.	Het waar geluk, geschetst in drie gesprekken.	- 15 "
4.	Van Eijk, iets over de Bekeering.	- 40 "
5.	» » over de Sacramenten.	- 10 "
6.	» » over de Regtzinnigheid.	- 45 "
7.	» » voorbeelden van Vroegbekeerden.	- 40 "
8.	» » bij de uitdeeling des Bijbels.	- 05 "
9.	Jezus, de ware Zondaarsvriend..	- 10 "
10.	Een boekje voor menschen, die het niet willen lezen	- 05 "
11.	De godvruchtige Krijgsman.	- 10 "
12.	Iets over het Vloeken.	- 05 "
13.	Hartelijke opwekking en welmeenende raad.	- 10 "
14.	De weg des Heils, in zestien korte voorstellen.	- 20 "
15.	De godvruchtige Zeeman.	- 20 "
16.	Een woord tot bemoediging.	- 07½ "
17.	Iets over de Vereeniging.	- 15 "
18.	Jonathan de Baggerman.	- 10 "
19.	Franke, heilige en veilige weg.	- 05 "
20.	Overdenking over het Wederzien.	- 10 "
21.	Ernstige gedachten over de Eeuwigheid.	- 07½ "
22.	Raadgevingen. Wenken. Middelen.	- 10 "
23.	Leven en Sterven van een vroeg godvreezend Dochtertje	- 20 "
24.	Onderwijs om zalig te worden.	- 05 "
25.	Het boerenmeisje.	- 02½ "
26.	Jozef.	- 02½ "
27.	Schets van Jezus leven.	- 10 "
28.	Vrolijk uitzigt van een 96 jarigen grijsaard.	- 15 "
29.	De goede Moeder.	- 20 "
30.	Th. Hoog, over de vroege Godzaligheid.	- 20 "
31.	— — — opleiding van het Nagealacht..	- 25 "
32.	Gedachten van een oud Godgeleerden.	- 30 "
33.	Hogendorp, ootmoed voor God.	- 30 "
34.	Wonderbare oogbeschouwing..	- 40 "
35.	Realer, over de Gezangen...	- 15 "
36.	Een boekje voor menschen om den Bijbel te lez. de 25 Ex.	- 25 "
37.	Honigdroppen uit de Steenrots Jezus Christus.	- 20 "
38.	Lessen der wijsheid voor alle Christenen..	- 25 "
39.	Een zestiental beknopte Preekjes.	- 12½ "
40.	Leven en bekeering van vrouw Langerveld.	- 10 "
41.	Th. van der Groe, zaligskend Geloof.	- 60 "
42.	Kort Begrip der christelijke religie.	- 10 "
43.	Bekeeringsgeschiedenissen en Sterfbedden.	- 30 "
44.	Spiegel der goddelijke voorzienigheid.	- 25 "
45.	Leven van Mevrouw Paterson..	- 10 "
46.	Gesprekken en Overdenkingen over des Heilands lijden	- 55 "
47.	idem; idem, (tweede Stukje)	- 55 "
—		
A.	Black, de Schoorsteenveger.	à 10 Ct
B.	Nimmer te Laat.	- 10 "
C.	Nimmer te Vroeg.	- 10 "
D.	De kracht van de Godsdienst.	- 10 "
E.	De Oudejaars-avond.	- 10 "